

СУТНІСТЬ, ЦІЛІ ТА ФОРМИ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Головна мета загальноосвітньої школи – це сприяти розумовому, моральному, емоційному і фізичному розвитку особистості, всіляко розкривати її творчі можливості, формувати заснований на загальнолюдських цінностях світогляд, гуманістичні відносини, забезпечувати різноманітні умови для розквіту індивідуальності дитини з урахуванням її вікових особливостей. Однак, саме диференційоване навчання спрямоване на розвиток особистості.

Метою є висвітлення сутності, цілей та форм диференційованого навчання у початковій школі.

Диференційоване навчання – це така організація навчального процесу, при якій створюються умови, які дають змогу кожному учневі розкрити свої потенціальні навчальні можливості. Принцип диференційованого навчання якнайкраще сприяє здійсненню особистісного розвитку учнів і підтверджує сутність та цілі початкової освіти [4, с. 38].

Актуальність проблеми розвитку особистості в рамках єдиного освітнього простору полягає в тому, що диференційований процес навчання – це впровадження різних форм, методів навчання та організації навчальної діяльності на основі результатів психолого-педагогічної діагностики навчальних можливостей, нахилів, здібностей молодших школярів. Використання цих форм і методів, ґрунтуючись на індивідуальних особливостях учнів, сприяє створенню сприятливих умов для розвитку особистості в особистісно-орієнтованому освітньому процесі. Підкреслимо:

- побудова диференційованого процесу навчання неможлива без урахування індивідуальних особливостей кожного учня як особистості і властивим тільки йому особистісним якостям;
- навчання, засноване на диференціації, не є метою, це засіб розвитку особистісних якостей як індивідуальності;
- тільки розкриваючи індивідуальні особливості кожного учня в диференційованому процесі навчання, можна забезпечити здійснення особистісно-орієнтованого навчання [2, с. 23].

Основним завданням диференційованого навчання є розкрити індивідуальність, допомогти розвинутися, виявити вибірковість та стійкість до соціальних впливів. Диференційоване навчання зводиться до виявлення і до максимальному розвитку задатків і здібностей кожного учня. Істотно важливо, щоб при цьому, загальний рівень освіти в молодшій школі був однаковий для всіх учнів.

Розвиток особистості школяра в умовах диференційованого навчання має на меті забезпечити вільний вибір навчання на варіативній основі з

диференційованим підходом на основі державного освітнього стандарту освіти, виведеного на смисловий рівень. Упровадження диференційованого підходу на різних етапах навчального процесу спрямоване на оволодіння молодшими школярами програмним мінімумом знань, умінь і навичок [3, с. 92].

Зазначимо, що диференціація навчання повинна бути гнучкою і рухливою, що дозволяє вчителю початкової школи в процесі навчання підходити індивідуально до кожного учня та сприяти загальній активізації класу. Постійне здійснення, на всіх етапах навчального процесу, диференційованого навчання до всіх учнів без урахування індивідуально-психологічних особливостей гальмує їхнє нормальне навчання, стає причиною відсутності навчальних інтересів.

Диференційована організація навчальної діяльності, з одного боку, враховує рівень розумового розвитку, психологічні особливості молодших школярів, їхній абстрактно-логічний тип мислення. З іншого боку - до уваги приймаються індивідуальні особливості школярів, їхні можливості та інтереси в конкретній освітній галузі. При диференційованій організації навчальної діяльності ці дві сторони перетинаються.

Відтак здійснення диференційованого навчання в особистісно-орієнтованому середовищі сприяє:

- вивченню індивідуальних особливостей і навчальних можливостей молодших школярів;
- визначенню критеріїв розподілу учнів на групи;
- вмінню навчати учнів при індивідуальному керівництві;
- вмінню аналізувати їхню роботу, помічаючи зрушення і труднощі;
- перспективному плануванню діяльності учнів (індивідуальне та групове) направлене на керівництво навчальним процесом;
- вмінню замінити малоефективні прийоми диференціації керівництва навчанням більш раціональними [1, с. 45].

Кожен учень як носій власного (суб'єктивного) досвіду унікальний. Тому з самого початку навчання необхідно створити для кожного не ізольоване, а більш «різнобічне» середовище, що дає можливість проявити себе. І тільки коли ця можливість буде професійно втілена педагогом, можна рекомендувати сприятливі форми диференційованого навчання саме для розвитку учнів.

Беручи це до уваги, необхідно чітко уявити, в чому полягає розвиток особистості молодшого школяра в умовах диференційованого навчання, які рушійні сили визначають якісні зміни учнів, в структурі формування їхньої особистості, коли ці зміни відбуваються найбільш інтенсивно і, зрозуміло, під впливом зовнішніх, соціальних, педагогічних і внутрішніх чинників. Розуміння цих аспектів дозволяє виявити як загальні, так і індивідуальні тенденції у формуванні особистості за допомогою диференційованого навчання [4, с. 40].

Отже, успішний розвиток пізнавальної активності і самостійності учнів за допомогою диференційованого навчання можливий тоді, коли навчальний процес організований як інтенсивна інтелектуальна діяльність кожної дитини з урахуванням їхніх особливостей і можливостей; тільки знаючи потреби, інтереси, рівень підготовки, пізнавальні особливості молодших школярів, можна повніше використовувати диференційоване навчання в оволодінні знаннями, вміннями та навичками.

Диференційоване навчання дітей кожної індивідуально-типологічної групи дозволяє досягати більш високого рівня розвитку уваги, сприйняття, пам'яті і мислення молодших школярів. Це підвищує активність дитини на уроці, його інтерес до предмета, прагнення до самостійної роботи.

Список використаних джерел:

1. Монахов В. М., Орлов В. А., Фирсов В. В. Дифференциация обучения в средней школе // Советская педагогика – 1990. – № 8. – С. 42–47.
2. Орлов В. О. Дифференциация навчання і робота з обдарованими школярами / В. О. Орлов // Адукацыя і выхаванне. – 1992. – № 2. – С. 23.
3. Перевозний А. В. Педагогічні основи диференціації сучасної освіти / А. В. Перевозний. – М. : Академія післядипломної освіти, 1998. – С. 109.
4. Унт І. Е. Індивідуалізація і диференціація навчання: педагогіка / І. Е. Унт – К. : 1990. – С. 38–46.